

"Přítel Lidu"
 politický a společenský týdeník, věnovaný zájmům pracovníků lidu v Americe, vychází každý čtvrtek ve WILBER, NEIL.
 Entered at the Post Office at Wilber as Second Class Matter.
 J. A. HOSPODSKÝ
 redaktor a vydavatel.
 Předplatné na rok \$1.50.

OHLASKY
 Jáke, blahopřání, úmrtí, poptávky atd. čítáme 50ctu palec uveřejníme je páze tehdy, zda jsou peníze přiloženy. Ceny ohlášek stálých, oznamíme na požádání. Peníze zasílány buďte v poštovních poukázkách nebo registrovaných dopisech. Za dopisy neregistrované a peníze obsahující nejméně zodpovědní.
 Kvitance na zaslání poukázky se nezadájí.
 Všechna oznámení, blahopřání, úmrtí, poptávky atd. musí zaplacená být předem hned při objednání.

Adresy: "PŘÍTEL LIDU"
 Wilber, Neb.
 Wilber, Neb., 29. června 1899

Manila a Filipínské ostrovy.
 Národohospodářská a historická zkratka Pokračování.

DOPRAVA POŠTOVNÍ.
 Všeobecná doprava poštovní v provinciích severních zahrnuje: Bataan, Zambales, Pampanga, Tarlac, Pangasinan, Union, Ilocos, Iloos, Morote, a okresy Lepanto, Bontoc, Benguet, Liagan, Porac a Corregidor.
 Na jihu v následujících provinciích: Laguna, Batangas, Mindoro, Tayabas, Camarines Norte, Camarines Sur, Albay, Morong, Masbate, Ticao, Infarita a Barias.
 Cavite má dvě dopravy denně. Pampanga, Corregidor a Bataan je jen denně a do Laguna doprava poštovní děje se parníkem. Mimo toho mají Laguna, Batangas a Mindoro dopravy po fece.
 Ve vzdálenějších provinciích, a ostrovech odlehlých doprava poštovní jest velice nepravidelná, jelikož musí být dopravována po běžných lodicích, jich přechod, plavba a odchod velice jest neurčitý.

ZÁLIV MANILSKÝ.
 Pohledneme-li na mapu ostrova Luzonu poutá pozornost náš na prvním místě záliv Manilský. Pevnost Cavite, přístav a arsenal Manilský, místa to kde prvně bitva našich námořních lodí s loďstvem španělským na Filipínech svedena byla. Záliv Manilský jest asi 30 mil v průměru. Běhy mořské jsou tu vysoké a pokryté tropicko vegetací. Běhy ale vystupující do vnitrozemí jsou více méně nízké, močálů, vité, prorvané malými říčkami, ježky a kalužemi.
 Věhod do zálivu jest dobře zabezpečeno pevnostmi a dvoje jest dobře podmíněno a opatřeno dynamitovými bombami. Zde jest hloubka zálivu asi 16 neb 17 fathomů.
 Ostrov Corregidor a Palo Caballo rozděluje záliv ve dvě takřka průplavy. Corregidor, větší z těchto asi 600 střešních nad hladinou moře se vypíná, lež blíže severního břehu zálivu a jest asi 3 míle dlouhý. Na nejvyšším místě ostrova nalézá se maják. Na severu straně ostrova jest malý záliv, proti vlnami chráněný, hodící se pro menší lodě. Od špičky Bari táhne se jižně severem ku ostrovu Caballo nebezpečný výběžek ostrova jen málo vodou krytý na konci jehož jest malá světelná varuňka lodě před nárazem.
 Byl to průplav mezi ostrovy Caballo a pevninou který náš statečný admirál Dewey použil k vjezdu loďi Spojených Států do přístavu Manilského lho května, a který on nalézal z větší části jen málo opevněný.
 Město Manila nalézá se asi 25 mil vzdáleno od vjezdu do zálivu. Telegrafické lano podmořské, spojuje Manila s městem Hongkong v Číně. Z prva byla stanice kabelová zřízena na mysu Bolinas, později pak přeložena do hlavního města soustroví. Jen z Manily obnáší vývozů a přivozů obchod více jak šest milionů liber šterlingů. (30 mil. dol.)
 Přístavěti na fece Pasig jest asi 4500 stop dlouhý, ale řeka jest tžde úzká než aby dovovala velkým loďm se obrátit. Loďe které jsou přes 230 střešních dlouhé musí za kotviti někde před ústím řeky v zálivu. Řeka sama jest spjatá asi 10 mil do vnitrozemí a jest jedním z hlavních měst a jinými částmi ostrova. Průměrem jest asi jen 11 stop hloubkou.
 Cavite jest pevnost, stojící na

nížším břehu zálivu a jest opatřena moderními fortifikacemi a děly. Za vlády španělské byla zde stále silná posádka udržována.
 Vojenská posádka celého soustroví skládala se v listopadu 1897 z 46,168 mužů, rozhodně silnější než obyčejně následkem povstání v letech 1896 a 1897. V Cavite jest pěkná loděnice kde se nové lodě staví a staré opravují, k čemuž přístav ten to zvláště jest příhodný. Loďi 2000 ton těžké mohou zde býti zdviženy, hydraulickou silou. Loděnice pro loďi námořné a velké obchodní loďi do 15000 tun nosnosti jest tu tž zřizována. Přístav sám jest dotčen a chráněný před západními větry a jest as tři fathomy hluboký; v Cavite do Manily jest 7 mil po vodě, 15 mil po suchu. Velké lodě a lodě válečné obyčejně zakotvují blíže Cavite as mli od břehů ve pěti fathomech hloubky. Zde právě nalézá se španělská flotilla když ji Dewey se svým loďstvem naléz.

OBCHOD.
 Obchod který se záhy mezi soustrovím tímto a ostatním světem vyvinul byl velice zdržován následkem hrabivosti vlády španělské, která povždy žádala by obyvatele těchto kolonií, jen se španělskem obchod vedlo, přičiny čehož byly zřejmé. Topeval až v roce 1809 obdržela. Dovel anglická firma vytvořila obchodní spojení s Manilou. V roce 1814 bylo již spojení s ostatním světem na lepším stupni. Jakkoliv, chod to teprv roku 1834 kdy obchod přemořský nabyl většího měří a nebyl monopolizován španělskem, a kdy cizí kapitál dal podnět ku zvelebování ostrovů těchto.
 Vnitrozemní obchod trpí velice nedostatkem prostředků dopravních obzvláště v časech kdy mnoho deště padne, jak obyčejem bývá v krajinách tropických, a kdy pobřežní obchod pro mly jest velice nebezpečný, řeky, rozvodněny a cesty bez zedně blátnivé. Pouze jedné železnice stavěna na Filipínech, z Manily do Pangasinan, celé děky 123 mil. Jest pouze o jedné kolejkách, výrobní konstrukce a spojuje hlavní město s okolím kde nejvíce jest rybě pěstována.

PROSTŘEDKY KOMUNIKAČNÍ
 Manila, jak z prvu řečeno spojena jest lanem s Hongkong, a mimo to dobře má spojení lodmi. Spojení mezi Manilou a Liverpoolem obstarávají jest společnost Compagnie Transatlantica, která vlastní 3 velké parníky o 4500 tunách a 4000 koňských sil, plujících průměrnou rychlostí 12 až 14 hodin. Tato linie vypravuje lodí měsíčně do Evropy, které staví v Singapore, Colombo, Aden, Suez, Port Said a Barcelone. Zlá se jakoby napříti tělesa se většinou soutěží. Mimo toho čtyři linie mezi Hongkong a Manilou obstarávají většinou obchodu mezi těmito městy.
 Velký počet místních parolů jezdí mezi Manilou a městy pobřežními, největší z nich "Compagnie Maritima," s 20 loděmi tvořícími asi 25000 tun. Yaghaa a Co vlastní dvě lodě o 1000 tunách. S. P. Yanger jedna o 500 tunách. Dela Rama & Brothers vlastní 3 malé pobřežní parníky o 500 tunách a Armstrong & Sloan tři o 400 tunách. Obyčejně tyto lodě vykonávají okružní plavbu po všech přístavech Filipín. Někdy tž na ostrovy Marianas a Carolinské. Skoro všechny byly v Anglii stavěny a jsou důkladně a bezpečně, nevěrně čestně, zřídka převyšují 12 uzlů za hodinu.
 Loď Comp. Transatlantica, mezi Iloilo, Cebu, perským zálivem, východem Afrikou, Indií, Čínou, Japonskem a Australií vyjíždí z Manily každou čtvrtou sobotu, z Barcelony každý čtvrtý čtvrtek v měsíci.
 Španělské poštovní parníky, před bitvou u Manily byly následovny: Španělská loď Elcano z Manily do Singapore každých 28 dní.
 "Spanish Royal Mail line" mezi Manilou a Barcelonou direktně tž každých 28 dní. Mimo toho velké množství malých lodie spojujících hlavní město soustroví s ostatními místy a ostrovy konajících cestu a vracejících se v 8 až 10 dnech. Některé na krátko vzdálenost plujíť vrací se každodenně. Manila jest 7500 namořních mil ze San Francisco vzdálena a 9465 mil z Cadizu ve Španělsku.

ZVÍŘENA.
 Jen málo divoké zvířet nalézá se na Filipínech, a žádná dravá zvířet člověku nebezpečná. Opice jsou zde ve velkém množství, mezi nimiž jeden druh úplně čistě bílý. Divoký kanec a tři druhy jelenů zahrnují větší zvířet. Koně na těchto ostrovech jsou malé, ale vytrvalé. Evropané mají koňské závoditě blíž

Manily a dle zápisů domorodých kňů nesouť jezde 154 liber těžkého ujez mlí za málo přes dvě minuty. Do potahu používá se nejvíce bývalů. Hovzřet dobytka a koze jest zde viděti velmi mnoho.

OBYVATELSLVO.
 Obyvatelů čítají Filipíny as kol 8,000,000. Evropané jsou zde poskrovnou usazení. Asi 100,000 Číňanů jest zde roztroušeno a mnohý menší obchod nalézá se v jejich rukou, ostatní jsou domorodci nenávidění pro svou vydravost. Asi 25000 Negritů na ostrově Negros jest usazeno. Ostrov sám zván jest po nich a tito pokládají se za prava domorodce Filipínské.
 Jsouce podobní africkým křovákům, barvou a obličejem, jsou majím 4 střešice a 8 palců zvrščí. Jest jich tak málo a byliť tak odlehle že málo se s nimi cestovateli seje.
 Mnoho polokrevných obyvatelů, potomků z Španělů, Číňanů a domorodců však jádro obyvatelstva tvoří Tagalové, z nichž některé jsou pobahé, jiní Mohamedáři. Tito poslední byli poslední dobou převahou v jižních provinciích. Jsou divoši a bojovní, a pokládají se za deset houli zabiti Španělů.
 Vládli však nimi guvernér, který byl přísný a rozhodný, byli vždy lepšími, poddanými. Zbraně jejich jsou starožitné, hlavní mezi nimi podobná sekýře neb noži, dále zbraň zvaná "kris" ku házení a ku válčení používají jakžosi koř. Zdálo by se, že málo ozbrojeného vojska, které by se mohlo spolehnouti na podporu pobřežního loďi zemi této, když již tento byl jedinou zbraní.
 Když Španělé poprvé na Filipíny přišli, nalézi některé domorodce již na dráze k civilizaci. Oni měli písmo z kterého se exempláře až na dnešní dobu zachovaly, které však nevrhlo žádné světlo na minulost jejich a historii. Jako v Mexiku a střední Americe, Španělští kňží byli až tžde prozříví, aby nahradili všechny tradice a paměti domorodců a bájeloví netém, co jim samým ku prospěchu se hodilo.
 Filipínské Malajové jsou mnohem lepší bratři svých Asijských ve všech způsobech. Jsouce tichí, přátelští, poctiví, a velmi pověřiví hodili se tžde dobře do krámu kůžím tam vyslaným, by jim slovo boží kázali.
 Jako všichni Jižané jsou drobet liní, mají málo potěbe a ty ubražňovány jsou po většině přírodou samou, a tudíž nebežsi si tento život tžde k srdci. Žijí takřka v ruko do úst. Obyvatel Filipín jsou pestrou smíšenčinou Malajů, Negritů, Číňanů, Japonců, Indičanů, Moorů, Evropanů a smíšenec. Kolik je ostrovů tolik snad jest tam rozličných národností, a některé čítají 500 rozličných národů.
 Obyvatelé jsou ponejvíce pokojní a poddaní a málo nebezpeční Evropanům. V nitru ostrova a v horách jsou ještě divoši úplní, čítajíť asi 600,000 duš.
 Filipínští milují hudbu a zpěv tance a podobné zábavy, jsou zrojeně hráči a zápasí kohoutů jsou jim milým sportem. Každá ves má "cockpit" a diváků do tisíců chodí sem na podívanou. Proto také Španělsko uvalilo veliké daně na podobné zábavy, vědouce dobře že domorodci si v nich velice hová, a muž si je mít stýj co stýj, a lotterije držovány byly státem vše jen ku okradání lidu poddaného.
 Nanejvíše dvacet tisíc Španělů byliť na Filipínech a jiné národnosti jsou velmi slabě zastoupeny. Většina jich sdělí v Manile, kde Angličané mají svůj klub, střed to Evropanů vůbec.
 Bezpochyby nejstarší domorodci jsou Negrité, černosi to do slova, zakrnělí. Již v dobách kdy Španělško uvázalo se v držení Filipín, tenčí se jejich řady přívletem a válkou a Malajci kteří dnes tvoří převážnou většinu domorodců obyvatelstva. Dnes jsou skorem vyumřelí a za čas vyumřou úplně. Obyvatelé pouze nedostupné vrchovité části ostrovů Luzon a Negros ponejvíce, některé jsouce tž na ostrově Mindanas, však jen po řídce.

Zprávy z Čech a Moravy
 "Radikální Listy," píše o tom, kerak byl učitel Martin Mirvald z Čiháně u Klatov vojenským soudem budějovickým na 3 měsíce do žaláře odsouzen, protože se hlásil českým "Zle" — dodávajíc k tomu: "Ministr vojenský dává zavírati české vojáky, inteligenty, znelé české občany, že z toho ve znalech vojenských poměrů zaráží se dech. Voják, aby došel 3 měsíce garní

První cenou Zlatou medalií
 na výstavě Transmississippské počtené PIVO
 OMAHA BREWING ASSOCIATION.
 Nejmodernější pivovar na celém západě, opatřen všemi nejnovějšími pivovarnickými stroji. Artézská, 800 stop hluboká studně, hází pilí miliónů galonů vody denně. Voda tato jest čistá, prostá všech škodlivých mikrobu a proto jest pivem tím nejzdravějším pivem v Americe a co takové bylo vyzna. manáno státním národohospodářským výborem zvláštním diplomem, ze dne 17. září 1896 a pak zlatou medalií.

Roční výroba 200,000 sudů
 Následovní druhy piva se vyrábí:
 PIVOVLÁRŮVICH Blue Ribbon, Elite, Export, Vienna Export, Family Export.
 PIVOVSODRÁČCH Export, Stadard Lager, Mníchovské H. l. brau, Vesměs piva znamenitá a oblíbená.

Pivo naše, které dopravuje se ve vlastních našich refrigatorech, mají zde na skladě a čepují: Kobes & Bartos, Sharv & Fietum a Tvrz & Pospíšil.

Transmississippi MARBLE WORKS
 BRATŘI NOVÁKOVÉ majitelé.
 Humboldt Neb.
 Jediný český závod s náhrobky a pomníky na západě.

My dodáváme pomníky přímo z naší dílny a pouze práci tu nejdokonalejší a nejlevnější. Neobjednávejte pomníky u všechkých těch jednatelů, neboť kupujete pomník již z třetí ruky a zaplatíte trojí výdělek, kžedo my vám dáme náhrobek dle vzoru přímo z naší dílny. Za každý pomník ručíme.
 Podporujte solidní český obchod.
 BRATŘI NOVÁKOVÉ

REVIVO RESTORES VITALITY
 Made a Well Man of Me.
 THE GREAT FRENCH REMEDY produces the above results in 30 days. It acts powerfully and quickly. Cure when all others fail. Young men will regain their lost manhood, and old men will recover their youthful vigor by using REVIVO. It quickly and surely restores Nervousness, Lost Vitality, Impotency, Nightly Emission, Lost Power, Failing Memory, Wasting Diseases, and all afflicts of self-indulgence or excess and indiscretion, which undo one for study, business or marriage. It not only cures by starting at the seat of disease, but it gives nerve tonic and blood builder, bringing back the pink glow to pale cheeks and restoring the fire of youth. It wards off Insanity and Consumption. Insist on having REVIVO, no other. It can be carried in your pocket. By mail \$1.50 per package, or six for \$8.00, with a positive written guarantee to cure or refund the money. Circulars free. Address: 310 Dearborn St., Royal Medicine Co., CHICAGO, ILL.

Chraďte drubež
 před zhubným hmyzem a natřete durňky neprodleně osvědčeným hubitelem čmeláků, vši atd. CARBOLEUM AVENARIUS.
 — Carboleum Avenarius jest nejlepší mýdlem hmyzu, zvláště emolika v kurnetech a nejlepším prostředkem proti hnilobě dříví, zvláště kolů atd.
 Na prodej u E. J. SPIRK FARMERŮ.
 Nechte si vyhotoviti Vaše pojistné listiny u H. P. Ramey, jednatel pro Farmers Mutual Ins. Co., kterážto společnost vyhovovala lidu po osm roků za \$160 na \$100 a vyplátila všechny pojistky za oheň, blesk neb tornado.
 H. P. RAMEY.

Severuv Krvečistitel
 nejen čistí, nýbrž i sílí krev, sílí nervy a tím i celou soustavu, že snadno oloží všemu nebezpečí. Se silou tělesnou roste i síla duševní, mysl okvěje, ochablost zmizí, dostaví se chuť k práci a k životu. Neopomítete využívatí alespoň jedné láhve, i když se zdánlivě síte nejlepšímu zdraví. Cena \$1.00. Každá rodina by měla si na léto opatřiti Severuv Lék proti choleře a průjmů který účinkuje rychle a jistě proti letní nemoci, lakšfru, kolice a bolení. Cena 25 a 50 ct.
 W. F. Severa, český lékárník, CEDAR RAPIDS, IOWA.

"PERFECT" SCALES
 LAST FOREVER. WARRANTED. FREIGHT PAID. COMBINATION BEAM AND BEAM BOX. CHEAPEST AND BEST. JONES OF BINGHAMTON, BINGHAMTON, N. Y.

Přijďte lidé k nám — my prodáme Vám ne snad právě přešlé prvoty, nýbrž z bruce nové ploty, které přes sluje a kope, natabuete rovné lichen. Idu tramtarada ra tata, je pro hovzřet i prasata. Ar již máte "koše" nebo ne jen přijďte a konkejte vesle. Buď vám poslouží starý kujeonek, aneb jeho syn Adolf Šimonck a tak dále.

Náš plot na prasata jest Nejlepší a nejlevnější
 Všímněte si posledního drátu

SEND US ONE DOLLAR
 THE ACME QUEEN
 GUARANTEED 25 YEARS
 CHICAGO, ILL.

DOCTOR BADGER
 Mecný pro celý svět
 Porady udílí darmo ústně nebo písemně a léčení se zaručuje.
 Adresa: Dr. BADGER, Valentine Bldg., Toledo, O.

THE BURDICK
 BEWARE OF IMITATIONS
 KNOW ON ONES

SEND ONE DOLLAR
 \$38.90
 CHICAGO, ILL.